

زنان نمایشنامه‌نویس

همايون نورا حمر

لیلین هلمن^۱

لیلین هلمن نمایشنامه‌نویس آمریکایی در نیواورلئان^۲ به دنیا آمد. در آغاز، خانواده‌اش تا اندازه‌ای به خاطر جهیزیه مادرش توانگر بودند. اما پس از کوچ کردن به نیویورک، ناگزیر بودند مدتی در کشمکش و جست‌وجو باشند تا اینکه پدرش در کار فروشنده‌گی با موفقیت روبه‌رو شد. هلمن پس از آن یک سال در دانشگاه نیویورک و کلمبیا به تحصیل پرداخت (۴ - ۱۹۲۳) پیش از آنکه به هورس لیور لایت^۳ به عنوان ناشر بپیوندد؛ در ۱۹۳۹ به هالیوود کوچید و در آنجا برای کمپانی مترو گولدن به خواندن و یاد گرفتن فیلمنامه پرداخت.

نخستین نمایشنامه لیلین ساعت کودکان^۴ (۱۹۳۴) و این سه‌سه (۱۹۳۶) با عنوان بلندترین نجاکننده (۱۹۲۶) از دیگر نمایشنامه‌های اوست که به دنبال آن نمایشنامه روزهایی که می‌آیند^۶ (۱۹۳۶) به رشته تحریر درمی‌آید.

در این دوره نمایشنامه روباه‌های کوچک^۷ که در ۱۹۴۱ آماده شده بود، به نمایش درمی‌آید.

نمایشنامه به راین بنگرید^۸ به فیلمنامه بدل می‌شود (۱۹۴۳).

لیلین هلمن تعدادی فیلمنامه نیز خود نوشت. کتاب کاندید موسیقیایی یکی از آنهاست (۱۹۵۶).

لیلین هلمن یک اتوبیوگرافی (شرح حال خودنویسی) با عنوان یک زن ناتمام^۹ (۱۹۶۹) نیز نوشته است.

آخرین اثر لیلین بازپچه‌ها در اتاق زیر شیروانی^{۱۰} نمایشنامه ساعت کودکان و روباه‌های کوچک برای او موفقیتی به بار آورد، اما با این وجود این آثار نتوانست او را به شهرت یک بانوی نویسنده آمریکایی برتر برساند اما

همین دو اثر او را در ردیف مهم‌ترین زن نمایشنامه‌نویس آمریکایی جای داد. نظرات او درباره دنیا و آدمی ناخوشایند و سنگ‌دلانه است، با این وجود زیاده از حد زیان‌آور نیست.

انگیزه‌هایی که هلمن در آثار خود در کار می‌گیرد ناخوشایند و سوزآور است، اما در عین حال کاملاً و تماماً یأس‌آور نیست. شخصیت‌ها غالباً درون خالی و به‌ندرت زیبايند. بدخواه، کینه‌توز، لجوج و حسودند. به عبارتی نسبت به احساسات دیگران بی‌تفاوت. مثلاً وقتی رئیس یکی از کارگران را آماده برای قتل کسی در شهر اعتصاب‌شده (کتابی چون روزهای آینده) می‌کند، یک جنوبی را بر ضد یک شمالی برمی‌انگیزاند (نیروهای کوچک) ۱۱

این تم کراراً در آثار او پدیدار می‌گردد. مثلاً در نمایشنامه ساعت کودکان فاجعه یا تراژدی یک کودک مونث بدخواه که مدیر مدرسه شبانه‌روزی خود را به هم‌جنس‌بازی متهم می‌کند (۱۹۳۴) و یا در روزهایی که می‌آیند (۱۹۳۶) درباره یک اعتقاد بد متجلی می‌شود و یا در روباه‌های کوچک (۱۹۳۹) درباره بازتاب یک خانواده جنوبی است که می‌خواهد به ثروت و قدرت برسد. به رغم دشمنی خانوادگی و تشویق و ترغیب یک جامعه مدرن.

و در نمایشنامه راین را بنگرید (۱۹۴۱) درباره ضد نازیسم در آمریکا (هیتلریسم) با همسر آمریکایی خود که ناگزیر می‌شود بر ضد نازیسم هیتلری بجنگد.

نمایشنامه باد جست‌وجو گر^{۱۲} (۱۹۴۴) درباره خانواده، سفیر آمریکایی سابق در واشنگتن و اروپای پیش از جنگ است.

بلغ پاییزی^{۱۳} (۱۹۵۱) درباره مردی میان‌سال است که می‌کوشد بار دیگر حس جوانی پیشین خود را به دست آورد.

بخش دیگر جنگل ۱۴ را باید نام ببریم. بازپچه‌ها در اتاق زیر شیروانی (۱۹۶۰) در نیواورلئان، دوباره از دواج ناجور و مخلوطی از سیاه و سپید به شمار آمده است.

مادر و پدرم و خودم (۱۹۶۳) بر اساس زمانی چون چقدر ۱۵ از برت بلچمن ۱۶ است که لیلیان هلمن به یاری ریچارد ۱۷ آن را در اپرای کمیک کاندید (۱۹۵۷) بر اساس اثری از ولتر ۱۸ به نمایش درمی‌آورد. وقتی هلمن در ۱۹۲۲ در فعالیت‌های غیر امریکایی ۱۹ حضور به هم رسانید (در زمان جوزف مک کارتی) ۲۰ جمله معروفی را بر زبان آورد: «منی توانم وجدانم را پاره کنم تا رسوم امسال را شایسته و زیننده کنم» (۱۹۷۶)

هلمن در این دوره در کتاب زمان سفله ۲۱ (۱۹۷۲) این مطلب را توضیح داده است.

از دیگر نمایشنامه‌های هلمن باید از بازپچه‌ها در اتاق زیر شیروانی (۱۹۶۰) نام برد که جنجال برانگیز بود.

آثار بیوگرافی او یک زن ناتمام یا یک زن فاقد رنگ (۱۹۶۹) و پنتی مونتو ۲۲ (۱۹۷۳) را در بر می‌گیرد.

هلمن یک دست چپی فعال بود که بی‌عدالتی‌های رنجبران را در آثار نمایش خود به معرض تماشای نهاد.

صدای لیلیان هلمن وادارگر و متقاعدکننده پرورش یافته بود. وقتی مری مکارتی ۲۳ گفت که هلمن هر کلمه‌ای را که می‌نویسد دروغ است و شامل And (و) و (The) که مراجعه و تصویری است در خاطراتش زمان سفله اما لیلیان هلمن پیش از آنکه به محکمه یا دادگاه برای رد سخنان مکارتی رجوع کند می‌میرد.

فرهنگ دنیای نو اثر آرتر پولارد ۲۴ درباره هلمن می‌نویسد: «لیلیان هلمن پس از آثاری که به وجود درآورد، بسنده است که بگوییم او خود یکی از مهم‌ترین درام‌نویسان امریکایی به شمار آمده است.»

نظر او درباره دنیا و رفتار بشری سوزآور و سنگدلانه است، و اگر چنین نباشد، به تمامی آثارش را یاس آور دانسته‌اند.

انگیزه‌هایی که او در آثارش شکل می‌گیرند، اهمیتی چندانی ندارد و به ندرت زیبا به نظر می‌آیند.

کینه و غرض، حسد، بدخواهی و بی‌تفاوتی ددمنشانه و احساسات دیگران را می‌توان در آثار او لمس کرد.

گرچه تم‌های اجتماعی کسرا را در آثار او رجعت می‌کنند. برای مثال در نمایشنامه روبه‌های کوچک کمتر از جامعه حرف می‌زند تا تحلیل راهی که در آن افراد به خود اجازت می‌دهند تا خواسته یا ناخواسته را به صورت عمل درآورند.»

هلمن برای نیویورک هرالد تریبون به عنوان نظریه‌پرداز به کار گرفته شد و از ۱۹۲۵ تا ۱۹۲۸ در کمپانی سینمایی گلدن می‌یر ۲۵ در هالیوود خواندن نمایشنامه‌ها را به عهده گرفت. (۱۹۳۲ - ۱۹۲۷)

او سال‌ها با نویسنده آثار جنایی چون داشیل همت ۲۶ زندگی کرد که هلمن را به نوشتن نمایشنامه تشویق کرد. هلمن نخستین مرحله موفقیت را با نوشتن ساعت کودک کان که در برادوی ۲۷ هشتاد و شش هفته به نمایش درآمد، به دست آورد.

روزهایی که می‌آیند (۱۹۳۶) و روبه‌های کوچک (۱۹۳۹) که به سناریو درآمد، بت دیویس بازیگر معروف در آن‌ها نقش آفرید.

هلمن در جنگ جهانی دوم نمایشنامه‌هایی بر ضد فاشیست‌ها چون راین را اینگرید (۱۹۴۱) نوشت که جایزه گروه منتقدان را از آن خود ساخت.

وقتی این جایزه را گرفت که در زمان جوزف مک کارتی بود، هلمن این سخن و ایده خود را بر زبان آورد: «من نمی‌توانم وجدانم را پاره کنم و زیر پا بگذارم تا از رسوم چنین سالی که زمان فترت و ننگ ۲۸ پیروی کنم.»

در آخر باید افزود:

نمایشنامه‌های لیلیان هلمن با وارسی، بررسی، کندوکاو، کاوش شخصیت‌های ناخوشایند و بی‌همتا، نابکار، اهریمنی و سفله به رشته تحریر درآمده است.

و فرهنگ آکسفورد تألیف فیلیس هارتنول ۲۹ درباره آثار لیلیان هلمن می‌نویسد: نمایشنامه ساعت کودک کان (۱۹۳۴) و در لندن ۱۹۳۶، داستان یک دختر محصل روان‌رنجور به خاطر تهمتی که به آموزگاران خود می‌زند، مطالعه‌ای است که جنجال عجیب و فوق‌العاده‌ای پدید می‌آورد.

نمایشنامه روبه‌های کوچک (۱۹۳۹) و در لندن ۱۹۴۲ به اجرا درآمد، مطالعه‌ای است درباره یک خانواده غارتگر کارآفرین و مبتکر ضایع است.

نمایشنامه به راین بنگرید (۱۹۴۱) و در لندن ۱۹۴۳ به اجرا درآمد، از کشمکش یک سرکرده ضد نازیسم است که علیه یک اریستوکرات رومانیایی که نزدیک و اشنگتن زندگی می‌کند قول داده است به وظیفه خود عمل کند.

همانند نمایشنامه باد جست و جو گر (۱۹۴۴) که خطا و اشتباهات یک امریکایی سیاستمدار که تار و بود اخلاقی نیرومندتر از زندگی خصوصی خود عمل می‌کند در سعادت عمومی و فرو نشان دادن جنگ بی‌حاصل درست روی هم می‌گذارد.

در نمایشنامه بخش دیگر جنگل (۱۹۴۶) خانم لیلیان به تاریخ سابق در نمایشنامه روبه‌های کوچک با یک رند و مکار جاسونوی ۳۰ کم‌دی رندانه فاکس‌های زرتگر که دشمن یکدیگرند بازمی‌گردد.

نمایشنامه باغ پاییزی (۱۹۵۱) مطالعه‌ای است گروهی که با ناکامی و سرخوردگی رو در رو می‌گردد.

نمایشنامه بازپچه‌های زیر اتاق شیروانی (نیویورک و لندن ۱۹۶۰) مطالعه‌ای است پزمرده که به شکست یک تملک‌گرای و سلطه‌جوی سیاسی و انحصاری مواجه می‌شود.

خانم لیلیان هلمن چند رمان را برای اجرا در صحنه تنظیم می‌کند که در میان آن‌ها می‌توان از کاندید ۳۱ اثر ولتر نام برد (۱۹۵۶). رمان بلچمن به نام چقدر، مادر، پدر، و خودم (۱۹۶۳) نیز یکی دیگر از آثار تنظیم‌شده اوست.

پی‌نوشت:

1. Lillian hellman
2. New Orlean
3. Horace Liver light
4. The Childeren Hour
5. The These Three
6. Days to come
7. The Lille Foxes
8. Watch on the Rhine
9. An unfinished woman
10. Toys in the attie
11. The Little Force
12. The searching wind
13. Autumn Cardre
14. Another part of the forest
15. How Much
16. Burt bichman
17. Richard Wilber
18. voltaire
19. Un - Americarl Activities
20. Joseph mccarthy
21. Scoundrel Time
22. Ponti Monto
23. Mary Mc carthy
24. A. Polard
25. M.G.M
26. Dashiell Hammett
27. Broadway
28. Scoundrel time
29. Phyllis Hartnoll
30. Jonsonian
31. Candide